

Justitiedepartementet

Valmyndighetens svar på remiss SOU 2020:29 En ny myndighet för att stärka det psykologiska försvaret

Ju2020/02293/SSK

1 Sammanfattning

Valmyndigheten är positiv till att det psykologiska försvaret stärks, utvecklas och samordnas då informationspåverkan och andra hybridhot under de senaste åren har utvecklats till en fråga av betydande vikt för Valmyndigheten. Valmyndigheten ifrågasätter om bildandet av en ny myndighet verkligen är ändamålsenlig. Valmyndigheten menar att det tvärtom finns en risk att det uppstår ännu fler samordningsutmaningar genom bildandet av den nya myndigheten.

2 Valmyndighetens synpunkter

EU-kommissionen underströk inför EU-valet 2019 vikten av kraftfulla åtgärder för att bemöta potentiella hot mot allmänna val. Kommissionen understryker i ett meddelande, COM(2018) 637 final, att allmänna val riskerar att utsättas för hybridhot som kan innefatta angrepp mot röstningsinfrastruktur och informationssystem såväl som informationspåverkan som syftar till att undergräva förtroendet för allmänna val och skada deras legitimitet. Regeringen påvisade redan 2017, i den nationella säkerhetsstrategin, risken för angrepp mot allmänna val.

Valmyndigheten har under de senaste åren arbetat målmedvetet med att öka valadministrationens förmåga att möta antagonistiska hot, däribland informationspåverkan. Inför valen 2018 och 2019 samarbetade Valmyndigheten aktivt med ett flertal myndigheter för att stärka valadministrationens motståndskraft. Bland annat genomfördes ett omfattande samarbete med de delar hos Myndigheten för samhällsskydd och beredskap som i utredningens slutbetänkande föreslås föras över till den nya myndigheten. Arbetet har varit viktigt för att kunna genomföra valen 2018 och 2019 på ett säkert sätt.

Valmyndigheten ser därför behovet av att frågan prioriteras ytterligare för att öka samhällets samlade resurser för att möta antagonistiska angrepp. Valmyndigheten är därför också positiv till en ökad samordning av tillgängliga resurser på området som leder till en nationell förmågehöjning. Det behövs både ökad samordning, tydliggjorda uppdrag och ökad samordning för att höja den nationella förmågan för att motverka hybridhot generellt och informationspåverkan specifikt. Valmyndigheten ifrågasätter dock om utredningens förslag verkligen leder till en ökad samordning inom såväl hybridhotsområdet generellt som informationspåverkan specifikt.

2.1 9 En ny myndighet för psykologiskt försvar

Förslaget innebär att en ny myndighet för psykologiskt försvar bildas och att den nya myndigheten övertar de uppgifter Myndigheten för samhällsskydd och beredskap idag har för att genom kunskapsspridning och stöd till samverkan bidra till bevakningsansvariga myndigheters, och berörda aktörers, beredskap inom området informationspåverkan. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska idag, inom det egna ansvarsområdet, ha en god förmåga att identifiera och möta informationspåverkan och annan spridning av vilseledande information riktad mot Sverige. Den nya myndigheten föreslås att få ett mer omfattande ansvar att ”identifiera, analysera, och kunna möta otillbörlig informationspåverkan och annan vilseledande information som riktas mot Sverige eller svenska intressen.”

Utredningen avser inte att den föreslagna myndigheten själv ska möta informationspåverkan, utan att detta ansvar, i linje med ansvarsprincipen, i huvudsak åligger den som har ansvar för ett särskilt området. Utifrån Valmyndighetens perspektiv så medför detta att ansvaret, enligt förslaget, för att identifiera, analysera, och möta otillbörlig informationspåverkan riktad mot genomförandet av allmänna val fortsatt åligger Valmyndigheten, länsstyrelser och kommuner i egenskap av dess ansvar som lokala, regionala och nationella valmyndigheter.

För att öka förmågan att identifiera och möta angrepp mot valadministrationen så etablerade Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tillsammans med Säkerhetspolisen ett ”nationellt operativt forum” för att stödja samordningen av centrala aktörer med ansvar för att skydda och genomföra allmänna val. Skulle ett hybridangrepp omfattandes informationspåverkan, såväl som andra verkansmedel inklusive cyberangrepp och fysiska sabotage, riktas mot valsystemet så är bedömer Valmyndigheten att det fortsatt är Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap som har det övergripande uppdraget att stödja övergripande samordning av åtgärder vid en kris eller höjd beredskap. Den nya myndigheten för psykologiskt försvar föreslås att få till uppgift att stödja denna samordning i frågor som berör informationspåverkan och spridandet av vilseledande information. Valmyndigheten bedömer inte att utredningen klarlägger hur detta överlappande ansvar mellan Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och den föreslagna myndigheten för psykologiskt försvar ska fördelas. Valmyndigheten bedömer vidare att det fortsatt inte är klarlagt av utredningen hur informationspåverkan och psykologiskt försvar kommer att samordnas inom ramen för det över övergripande arbetet med att förebygga, identifiera och möta hybridhot, särskilt gentemot rättsvårdande myndigheter såsom Polisen och Säkerhetspolisen.

Valmyndigheten ifrågasätter om en ny myndighet verkligen är ändamålsenlig. Valmyndigheten menar att det tvärtom finns en risk att det uppstår ännu fler samordningsutmaningar genom bildandet av den nya myndigheten. Idag samverkar Valmyndigheten inför ett val med Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, bland annat vad gäller regelbundna samverkanskonferenser, CERT.se och att motverka informationspåverkan. Det finns idag samordningsvinster med att det är samma myndighet som utför alla uppgifterna. Så som utredningens förslag är utformade kan inte fördelarna med att bilda en ny myndighet överväga riskerna. Valmyndigheten förordar därför att det inte bildas någon ny myndighet utan att MSB istället tillförs ett tydliggjort uppdrag och ytterligare resurser för att kunna stärka, utveckla och samordna det psykologiska försvaret.

Om en ny myndighet ska bildas behöver uppdraget och gränsdragningarna till övriga myndigheter ytterligare tydliggöras, i syfte att undvika oklara uppdrag och dubbelarbete. Dessa brister på gränsdragningar är särskilt besvärande i förhållande till den övergripande frågan om samordning för att förebygga, identifiera och möta hybridhot – såsom komplexa och samordnade angrepp mot genomförandet av allmänna val.

2.2 9.3.5 UD:s uppdrag att ta emot Rapid alerts

Valmyndigheten förordar även att UD:s uppdrag att ta emot Rapid alerts bör föras över till den myndighet som ansvarar för att stödja samordningen av arbetet med att förebygga, identifiera och möta hybridhot. Denna myndighet kan då istället ges i uppdrag att informera regeringskansliet. Det skulle underlätta den operativa samordningen och det konkreta arbetet med de alerts som inkommer inför ett val (och sannolikt också under övrig tid).

2.3 11.2 Ledningsform

Slutligen vill Valmyndigheten understryka vikten av att överväga lämpligheten av etablera den föreslagna myndigheten utan värdmyndighet. Utredningen beskriver att ”den nya myndigheten bör vidare inte knytas till en värdmyndighet eftersom den kommer att behöva arbeta med stor integritet för att få hög legitimitet och högt förtroende bland andra myndigheter, bland allmänheten och bland medierna.” Valmyndigheten, som själv har Skatteverket som värdmyndighet, anser inte att en värdmyndighetslösning påverkar oberoende, legitimitet eller förtroende. Tvärtom så skapar en värdmyndighetslösning förutsättningar för ett kvalificerat arbete inom en rad områden (såsom upphandling, säkerhetsskydd och IT-förvaltning) som annars inte skulle vara möjligt för en liten myndighet att bedriva med samma kvalitet. En värdmyndighetslösning kan således bidra till ökad legitimitet och förtroende.

Ärendet är avgjort av Valmyndighetens ordförande Margareta Bergström, ledamöterna Kristina Svahn-Starrsjö, Lena Langlet, Sven Oscarsson och Thomas Bull samt ersättaren Erik Nymansson, Magnus Hagevi och Therese Mattsson.

Vid den slutliga handläggningen har i övrigt närvarit kanslichefen Anna Nyqvist, som föredragit ärendet.

Margareta Bergström

Anna Nyqvist